

Böylelikle çeviri tarihsel gelişimi içerisinde ele alındığında öncelikle Doğu'dan Batı'ya doğru bilgi ve kültür taşımaya hizmet eden bir etkinlik olarak görünüyor.

Ele alınan konu hakkında genel bir bakış sunan ilk iki bölümün ardından üçüncü bölüm ile birlikte kitabın alt başlığında okura bulunulan vaat gerçekleşmeye başlıyor. Eruz, Osmanlı Devleti'nde çevirmenlik mesleğinin özellikle devletin sınırlarının üç kıtaya yayılır hale geldiği 15. yüzyılla birlikte kazandığı önemi vurguluyor:

Sınırlarda, liman kentlerinde ve Devletin başkentinde bulunan yönetim merkezi Divan-ı Hümayun'da, yabancı elçilerle yapılan ticari ve siyasi görüşmelerde [...] sayısız tercüman görev yapıyordu. Bu çevirmenlere koştur devlet tarafından oluşturulan tercüme kurumlarında da çok dilli ve çok kültürlü çevirmenler istihdam ediliyordu. Bu çevirmenler Osmanlı Devleti'nin aydın kesimini oluşturuyordu. (s. 64-65)

Osmanlı Devleti'nin varlığı çeviri etkinliğinin tarihsel gelişiminde bir bakıma olumlu bir rol oynuyor, çünkü İstanbul'daki elçilikler başlarda Osmanlı tebaasından çevirmenlerle çalışırken, zamanla kendi çevirmenlerini yetiştirmeye karar veriyorlar. Böylelikle 'dil oğlanları' okulları açılmaya başlanıyor. İlki Venedikliler tarafından kurulan bu okullar, sonra Habsburglar tarafından da kuruluyor. Dikkat çekici diğer bir durum ise, özellikle Fransızların çevirmen yetiştirmek için kurdukları okulun, Doğu'ya yönelik çalışmaların akademik düzlemde de gelişmesine zemin hazırlaması:

Fransızların bu girişimiyle Türkçe-Fransızca sözlükler oluşmuş, bu alanlarda kültürel çalışmalar yapılmış ve Fransa, dil oğlanları aracılığıyla Batı dilinde Doğu'ya ilişkin ilk yapıtların ve çalışmaların öncülüğünü yapmıştır. 17. yüzyılda İstanbul'da açılan Dil Oğlanları Okulu Paris'te 1795'te açılacak olan "*Yaşayan Doğu Dilleri Okulu'nun*" öncüsü olmuştur. Fransa'da devlet politikasının bir uzantısı olarak açılan bu okuldan sonra Fransa'da "*Doğubilim*" adlı bilim dalı hayata geçirilmiş ve Türkoloji'nin temelleri atılmıştır. (s. 75)

Böylelikle çeviri etkinliği Batı'nın Doğu ile iletişim kurma adına attığı adımları sıklaştırmasına aracılık ediyor. Öte yandan çeviriden yalnızca Batılı devletler, Osmanlı Devleti ile iletişim kurma amacıyla yararlanmıyorlar. Madalyonun öteki yüzü olarak Eruz, okura Osmanlı Devleti'nde 18.-20. yüzyıllarda devletin her alanında etkisini göstermesi

hedeflenen iyileştirme hareketlerinde çevirinin rolünü hatırlatıyor. Bu yaklaşık iki yüz yıllık süreçte, Osmanlı fen, hukuk ve yazın alanlarında Batı'dan pek çok çeviri yapar ve bu kültürel etkileşimlere yol açar, örneğin “[...] edebiyat alanındaki çeviriler ile Türk edebiyatında yeni türler oluşur” (s. 117).

Tüm bu süreçte çeviri eylemine konu olan metin türleri kitabın dördüncü bölümünde ele alınıyor. Ağırlıklı olarak ticari, diplomatik, askeri, v.b. alanlarda karşılaşılan ve kullanmalık metinler diye nitelendirilebilecek metinler çevrilmiştir ve bu çeviri süreci çoğu zaman yazılıdan çok sözlü iletişim odaklı olmuştur. Diğer yandan bu bölümde, yazın türünde çeviri eylemi sonucu kültürlerarası etkileşimin beraberinde getirdiği yeni yazınsal türlerin Osmanlı'daki somut örneklerine değinilmektedir. Bu aynı zamanda, çevirinin ve çevirmenin kültürlerarası aktarıcılık yoluyla gerçekleştirdiği toplumsal değişirici-dönüştürücülük işlevini gösteriyor. Nitekim kitabın izleyen bölümünde çevirinin bu bahsedilen işlevi ve çevirmenin çokkültürlü kimliği sorgulanıyor.

Yukarıda değinilen beş bölümün ardından sonuç bölümünde genel bir bilanço çıkarıldıktan sonra, “Kitap üzerine düşünceler, yöntem ve kaynaklar” başlıklı yedinci bölüm geliyor. Yazar burada kitabı nasıl bir motivasyonla yazdığını ve yazma sürecinden çeşitli kesitleri aktarıyor. Ekler bölümünde orijinal belgelerin fotoğrafların verilmesi de görsellik açısından ilgi çekici. Zaten dili oldukça akıcı olan kitap, bu görsel unsurun da yardımıyla, özellikle alan dışından gelen ya da akademik arka planı olmayan okur için de ilgi çekici niteliğini katmerlendiriyor. Aslında kitabın gücü burada yatıyor: Sakine Eruz, konusunun tarih ağırlıklı olmasının da etkisiyle oldukça yoğun ve katmanlı bir içeriği, kolay okunan bir dille akademisyen olmayan okurlar için de alımlanır hale getiriyor. Diğer yandan ise çalışma, içerdiği bol miktardaki dipnotlar ve ayrıntılı kaynakçası sayesinde alanda akademik çalışma yapanlar için de işlevsel bir niteliğe bürünüyor.

